

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده سینما و تئاتر

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته کارگردانی نمایش

عنوان

بررسی مولفه‌های تئاتر بودگی در اجرای سیرک

استاد راهنما

دکتر حمیدرضا افشار

عنوان بخش عملی

تخلف میزانشنیک سهراب

استاد راهنمای بخش عملی

دکتر حمیدرضا افشار

نگارش و تمقیق

حمید دهقانی

تیر ۱۳۹۱

چکیده

یکی از کارکردهای اصلی تئاتر، جنبه‌ی سرگرم‌کنندگی آن است. در سیرک، به شکل سنتی و عامیانه‌ی خود، جنبه‌ی سرگرم‌کنندگی اصلی بنیادین است. اما در تحولات اجرایی سیرک مدرن، علاوه بر استفاده‌ی حداکثری از امکانات متداول و متعارف؛ بکارگیری فناوری جدید در خلق صحنه‌های بدیع و خارق‌العاده، تلاش بر این است تا با استفاده از تکنیک‌های تئاتری، مخاطب را بیش از پیش با خود همراه کند. نمونه‌ی بارز این کاربرد را می‌توان در سیرک کانادایی آفتاب^۱ مشاهده کرد. به این ترتیب یک قطعه‌ی نمایشی در این سیرک، علاوه بر سرگرم کردن مخاطب، به یک پدیده نمایشی مستقل تبدیل شده است که از تکنیک‌های دراماتیک و تئاتری برای پیش‌برد اجرای خود بهره می‌گیرد. حال این تعامل بین تئاتر و سیرک می‌تواند متقابل باشد؛ یعنی تئاتر نیز می‌تواند در راستای پیش‌برد اهداف دراماتیک و تأمین سلیقه‌ی مخاطب و ترغیب او برای دیدن تئاتر از تکنیک‌های اجرایی سیرک بهره ببرد. لذا در این تحقیق تلاش بر این است تا با مطالعه‌ی عناصر دراماتیک در سیرک آفتاب و تحلیل آنها، سیرک را از جنبه‌ی تئاتربودگی (تئاتری) تحلیل و بررسی شود.

کلیدواژه‌ها: سیرک آفتاب، تئاتربودگی، تئاتری، سرگرمی

فهرست

۱.....	کلیات
۵.....	فصل اول - سیرک
۶.....	ریشه شناسی.....
۶.....	تاریخچه.....
۸.....	توسعه.....
۱۴.....	سیرک معاصر.....
۱۶.....	سیرکوبا.....
۱۶.....	سیرک بزرگ.....
۱۷.....	برادران رینگلینگ.....
۱۷.....	آموک.....
۱۸.....	کمدیادل آرته.....
۱۸.....	بارنوم و بیلی.....
۱۹.....	خاندان فرانکونی.....
۲۰.....	سیرک ایران.....
۲۱.....	سیرک ملی ایتالیا.....
۲۲.....	اجرای سیرک.....
۲۳.....	فعالیتها.....
۲۴.....	نمایش حیوانات.....
۲۵.....	موسیقی، فیلمها، بازیها و کتابها.....

ساختمانها ۲۸

سیرک در جشنواره‌های سرگرمی ۲۹

فصل دوم تئاتر بودگی ۳۱

تئاتر بودگی، از سنت‌های شفاهی تا «واقعیت‌های تلویزیونی» ۳۵

تئاتر بودگی خصیصه زبان تئاتری ۳۷

بازی، جوهر تئاتر بودگی ۳۸

می‌شود جهان صحنه شود؟ تئاتر بودگی و ساخت‌های استعاری ۳۹

دیپلماسی گفتمان؛ تلاقی اجراپذیری و تئاتر بودگی ۴۰

تئاتر بودگی و علوم شناختی ۴۲

مقاومت مقابل تئاتر بودگی ۴۳

افول تئاتر بودگی در دوران مدرنیت ۴۵

فصل سوم سیرک مدرن ۴۷

فصل چهارم سیرک آفتاب ۵۳

خاستگاه ۵۵

انگیزه‌ها ۵۷

نمایش‌ها ۵۹

تور بزرگ سیرک آفتاب ۵۹

جادو ادامه می‌یابد ۶۰

۶۱	سیرک رینونته
۶۳	تجربہی تازہ (موج نو)
۶۴	سالتیمبانکو
۶۶	میستر
۶۷	آلگریا
۶۹	کیدام
۷۰	او
۷۲	لا نوبا
۷۳	درالیون
۷۴	ورکای
۷۵	زومانیٹی
۷۶	کا
۷۷	کورتئو
۷۷	دلیریوم
۷۸	عشق
۷۹	کوزا
۷۹	وینتاک
۸۰	زایا
۸۱	زد
۸۱	باور کریس آنجل
۸۲	اوو
۸۲	موز اشپیل

۸۳	..... زنده باد الویس
۸۳	..... توتم
۸۴	..... زارکانا
۸۴	..... ایریس (عنبیه - دیافراگم)
۸۴	..... مایکل جکسون: تور جهان جاویدان
۸۵	..... تورهای گراند چاپیتو

۸۸ ..... فصل پنجم - وجوه تئاتر بودگی در سیرک آفتاب

۹۰	..... ریشه‌های مشترک
۹۱	..... وجوه تئاتری
۹۲	..... سودمندی - سرگرمی
۹۴	..... زبان
۹۵	..... تئاتر فیزیکال
۹۶	..... تئاتر موزیکال و اپرا
۹۷	..... داستان
۹۸	..... تولد یک روند
۹۹	..... روایت یک داستان
۱۰۰	..... همه‌ی ما خانه به دوش هستیم
۱۰۱	..... شما نویسنده هستید
۱۰۲	..... کارگردانی
۱۰۸	..... آزاد برای رویا پردازی
۱۰۹	..... جستجو برای یافتن یک زبان جهانی

تکیه بر روند	۱۱۲
تبدیل نمایش به تئاتر	۱۱۳
صحنه	۱۱۳
نوآوری در طراحی صحنه	۱۱۴
ورود مایکل کرت	۱۱۶
موسیقی	۱۱۹
یک زبان موسیقایی استادانه‌تر	۱۲۰
نتیجه‌گیری	۱۲۲
فهرست منابع	۱۲۵
پیوست یک: گزارش کار بخش عملی	۱۲۷
پیوست دو: عکس‌های نمایش تخلف میزانشنیک سهراب	۱۲۸

کلیات

۱. بیان مسئله

امروزه به نظر می‌رسد تئاتر با مشکلات و ضعف‌های فراوانی روبرو می‌باشد که باعث ایجاد یک بحران بزرگ شده است؛ قطع ارتباط مردم با تئاتر؛ و یکی از مهمترین عوامل آن، کمبود جنبه‌ی سرگرم‌کنندگی در تئاتر می‌باشد. گویی تئاتر داروی تلخی است که همه از خوردنش پرهیز می‌کنند و سازندگان این دارو فراموش کرده‌اند شیرینی بی‌ضرری به آن بیفزایند.

به نظر می‌رسد استفاده‌ی صحیح از عنصر سرگرمی بتواند بخشی از کمبودهای تئاتر را برطرف کند و با ترغیب مردم برای دیدن تئاتر، خود را بیشتر در معرض نقد قرار دهد تا خواست مخاطبان اصلی خود را درک کند.

سیرک آفتاب مشهورترین سیرک جهان است که توانسته با استفاده از تکنیک‌های تئاتری آثار خود را غنی بخشد تا میلیون‌ها نفر را به چادرهای بزرگ و سالن‌های نمایش‌اش بکشاند؛ و جوهر لذت بخش تئاتر در ترکیب با سیرک توانسته به آن رونق افزونی دهد. البته سیرک سنتی از این قاعده به دور است. حال می‌توان این پیش فرض را مطرح کرد که با شناخت دقیق‌تر سیرک و به طور مشخص سیرک آفتاب؛ می‌توان عناصری را یافت که در جذب مخاطب برای تئاتر یاری‌دهنده باشد. سیرک آفتاب در طول این ۳۰ سال روند رو به رشد خود را حفظ کرده و به تکامل رسیده است و همزمان با خودش «سیرک نو» را ارتقاء داده است. اکثر نمایش‌های سیرک آفتاب، ساختاری داستانی و منسجم دارند که به صورت نمایشنامه‌ای بسیار خلاق و موزیکال نوشته شده‌اند. در پشت این داستان‌های جالب و رویایی، مفاهیمی چون روح و فکر، بهشت و جهنم، نیکی و بدی و مفاهیم انسانی دیگری

ذهن انسان را درگیر می‌کند. هر یک از نمایش‌های این سیرک، با درون‌مایه‌ای معناساختی، جدا از بعد سرگرمی‌ای که دارند، از نظر هنری به راحتی می‌توانند با زیباترین و بهترین اپراها، باله‌ها، تئاترها، و نمایش‌های موزیکال دیگر رقابت کنند. با نمایش‌های خلاق و شگفت‌انگیز سیرک آفتاب، هر بیننده‌ای می‌تواند به قلب دنیایی رویایی و رمزآلود سفر کند، دنیایی فانتزی به دور از هیاهوهای روزمره و تجربه‌ای جدید از لذت و سرگرمی را با هم تجربه کند. حال با در نظر گرفتن این موضوع راه حلی قابل اطمینان برای بازیافتن سرگرمی در تئاتر هویدا می‌شود. شناخت سیرک و بررسی سیرک آفتاب می‌تواند اولین گام در این راه باشد.

۲. اهداف پژوهش

هدف اصلی: بررسی مؤلفه‌های تئاتربودگی در اجرای سیرک

اهداف اختصاصی

- آشنایی با تاریخچه‌ی سیرک
- معرفی سیرک آفتاب
- درک مفهوم تئاتری بودن (تئاتربودگی)
- شناخت سیرک مدرن
- بررسی کارکرد عناصر دراماتیک و تئاتری در سیرک آفتاب

۳. ضرورت پژوهش

این پژوهش می‌تواند علاوه بر معرفی سیرک آفتاب و تاریخچه‌ی آن از سیرک که تاکنون به زبان فارسی صورت پذیرفته است؛ این موضوع را روشن کند که اصولاً به چه چیزی تئاتری می‌گویند و چگونه سیرک آفتاب اجراهایی تئاتری دارد. این آگاهی می‌تواند باعث شود تا تئاتر نیز از جنبه‌هایی از سیرک برای جذب مخاطب بیشتر استفاده کند.

همچنین این پژوهش علاوه بر دانشجویان و دست‌اندرکاران تئاتر، می‌تواند مورد استفاده‌ی پژوهشگران نیز باشد.

۴. پرسش‌های پژوهش

- سیرک چیست و در طول تاریخ چه تغییراتی کرده است؟
- چه چیزی را تئاتری گویند و منظور از تئاتربودگی چیست؟
- سیرک مدرن چیست؟
- سیرک آفتاب چگونه به جایگاه و ماهیت کنونی خود رسیده است؟

۵. فرضیه

سیرک خورشید با استفاده از تکنیک‌های تئاتری توانسته است در جذب مخاطب موفقیت زیادی داشته باشد. مؤلفه‌های تئاتربودگی در سیرک خورشید قابل شناسایی است و شناخت چگونگی استفاده از این مؤلفه‌ها در آن موجب می‌گردد تا تئاتر نیز بتواند در صورت نیاز برای جذب مخاطب بیشتر از تکنیک‌ها و مؤلفه‌های سیرک استفاده کند.

۶. روش تحقیق

این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای (فارسی و انگلیسی)، مقالات منتشر شده در نشریات خارجی و همچنین مشاهده‌ی چندین ساعت از فیلم اجراهای سیرک آفتاب و مصاحبه‌های مختلف و با روش توصیفی/تحلیلی صورت گرفته است.

۷. پیشینه‌ی تحقیق

از آنجا که سیرک نیز مانند تئاتر از جمله هنرهای وارداتی به ایران است، چنین به نظر می‌رسد منبع معتبر پژوهشی برای آن در زبان فارسی وجود ندارد. در سطح جهانی نیز به طور جداگانه پژوهش‌ها و کتاب‌هایی در مورد سیرک و تئاتربودگی وجود دارد ولی به طور مشخص پژوهشی با موضوع این تحقیق صورت نگرفته است. معروف‌ترین کتابی که از نگاهی معناشناختی به سیرک پرداخته است

کتاب «نشانه‌شناسی سیرک»^۱ نوشته‌ی پل بیساک^۲ است که بیشتر به سیرک سنتی پرداخته است. در باب تئاتربودگی منبع اصلی به زبان فارسی در این پژوهش کتاب «تئاتربودگی»^۳ است که ژوزت فرال^۴ آنرا گردآوری و تدوین کرده توسط فرزانه دوستی و محمد طلوعی ترجمه شده است. همچنین در مورد سیرک آفتاب، تنها کتاب در دسترس به زبان انگلیسی با عنوان «سیرک آفتاب»^۵ می‌باشد که توسط تونی بابینسکی^۶ به نگارش در آمده است. در برخی از مقالات به زبان انگلیسی موجود در اینترنت نیز تنها اشاراتی به این موضوع شده است.

---

^۱ Semiotics at the circus

^۲ Paul Bouissa,

^۳ Theatricality

^۴ Josette feral

^۵ Cirque du soleil

^۶ Tony Babinski

فصل اول

سیرک

شکل ۱. پوستر سیرک بارنوم و بیلی

بطور معمول سیرک، گروهی از اجراکنندگان سیار می‌باشد که ممکن است دلقک‌ها، آکروبات‌بازها، حیوانات تربیت شده، آکروبات‌بازها با طناب^۱، موسیقیدانان، حلقه‌بازها^۲، بندبازها، تردست‌ها و دیگر شیرین‌کاری‌ها را شامل شود. همچنین این لغت توضیح اجرایی است که آنها را ارائه می‌دهد، معمولاً مجموعه‌ای از نمایشهایی است که چگونگی نواختن موسیقی و اجرا توسط یک رهبر سیرک^۳ را هدایت می‌شود. اجرای یک سیرک سنتی بطور معمول در یک حلقه^۴ به قطر ۱۳ متری انجام می‌شود. این قطر توسط فیلیپ آستلی^۵ محاسبه شده تا سوارکار بتواند روی زمین اسب بایستد و مجموعه‌ای از از حرکت آکروباتیک را انجام دهد و براحتی تعادل خود را حفظ کند. بیشتر سیرکهای امروزی صندلی‌های ثابت اطراف حلقه برای مردم تعبیه کرده‌اند و تا اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم اجرای برنامه زیر چادرها و بیشتر از جنس پلاستیک که «بیگ تاپ»^۶ به معنی نمایش بزرگ سیرک نامیده می‌شدند، صورت می‌گرفت.

ریشه شناسی

کلمه سیرک اولین بار در قرن ۱۴ میلادی در زبان انگلیسی بوجود آمد. مشتق شده از کلمه لاتین circus که از لغت یونانی "κίρκος"^۷ قلب و تحریف شده که خودش متعلق به هومر یونانی است "κίρκος" به معنی دایره یا حلقه می‌باشد. (شورت، ۱۸۷۹)

تاریخچه

منشأ

در روم باستان، « در محل سیرک‌هایی که جهت آرا به‌رانی ساخته شده بود، سرگرمیای متعدد دیگری نیز اجرا می‌شدند، از جمله: اسب دوانی (که گاه با شعبده‌بازی و مسخرگی

---

^۱ trapeze acts

^۲ hoopers

^۳ ringmaster

^۴ Ring: پیست یا صحنه نیز ترجمه شده است. منظور از آن فضای دایره شکلی است که در آن نمایش سیرک اجرا می‌شود.

^۵ Philip Astley

^۶ Big Top

^۷ Kirkos

همراه بود)، جنگ ساختگی بین شوالیه‌ها، مسابقه‌ی دو، آکروبات، مسابقات شمشیربازی، کشتی، نمایش با حیوانات درنده‌ی دست‌آموز، جنگ بین حیوانات، و گاه بین انسان و حیوان» (براکت، تاریخ تئاتر جهان ۱۳۸۰، ۱۴۷) در واقع ساختمانی برای اجرای همه‌ی نمایش‌های سرگرمی بوده است. در سیرک روم تصور می‌شده اجرای مسابقه و نمایشگاه حیوانات به عنوان جاذبه‌های سستی، متأثر از یونانیان بوده است. سیرک روم شامل ردیف‌های موازی صندلی‌هایی بود که از پهلو به شکل دایره بودند و در انتها به هم متصل می‌شدند و شکل دایره ماندی را بوجود می‌آوردند که در مرکز آن نمایش‌ها اجرا می‌شدند. صندلی‌های پایینی برای اشخاص خاص رزرو می‌شده، که به قسمت‌های مجزا و گوناگون تقسیم شده بود. در روم باستان، سیرک تنها جایی بود که زنان و مردان مجزا نمی‌شدند.

اولین سیرک در رم سیرک ماکسیموس^۱ بود. واقع در دهکده ای بین پالاتین^۲ و تپه‌های اونتین^۳. در آغاز امپراطوری بطور کامل از چوب ساخته شده بود و بعد از چندین بار بازسازی آخرین مدل سیرک ماکسیموس با ۲۵۰۰۰۰ صندلی از جنس سنگ و به ابعاد ۴۰۰ در ۹۰ ساخته شد. بعد از سیرک ماکسیموس در روم، سیرک فلامینیوس^۴ و سیرک نرونیس^۵ بخاطر شهرتی که بدست آورده بود، از اهمیت زیادی برخوردار شد. چهارمین آن، سیرک ماکستتیوس^۶ توسط ماکستتیوس ساخته شد، خرابه‌های این سیرک به بازسازی سیرک روم کمک کرده است.

مدتی بعد از سقوط روم، اروپا فاقد یک سیرک بزرگ و غنی از حیوانات شد. گروه‌های نمایش دوره گرد از اروپا سفر کردند. مربیان حیوانات و بازیگران از احساس غربتی که از سیرک روم داشتن بین شهرها سفر کردند و به اجرای نمایش‌های کوچک محلی پرداختند. یکی دیگر از ارتباط احتمالی بین سیرک روم و سیرک مدرن، گروهی از کولی‌ها بودند که در اروپا در قرن چهاردهم و در بریتانیا از قرن پانزدهم ظاهر شدند که با خود مهارت‌ها حیوانات تربیت شده را آوردند.

---

^۱ Circus Maximus

^۲ Palatine

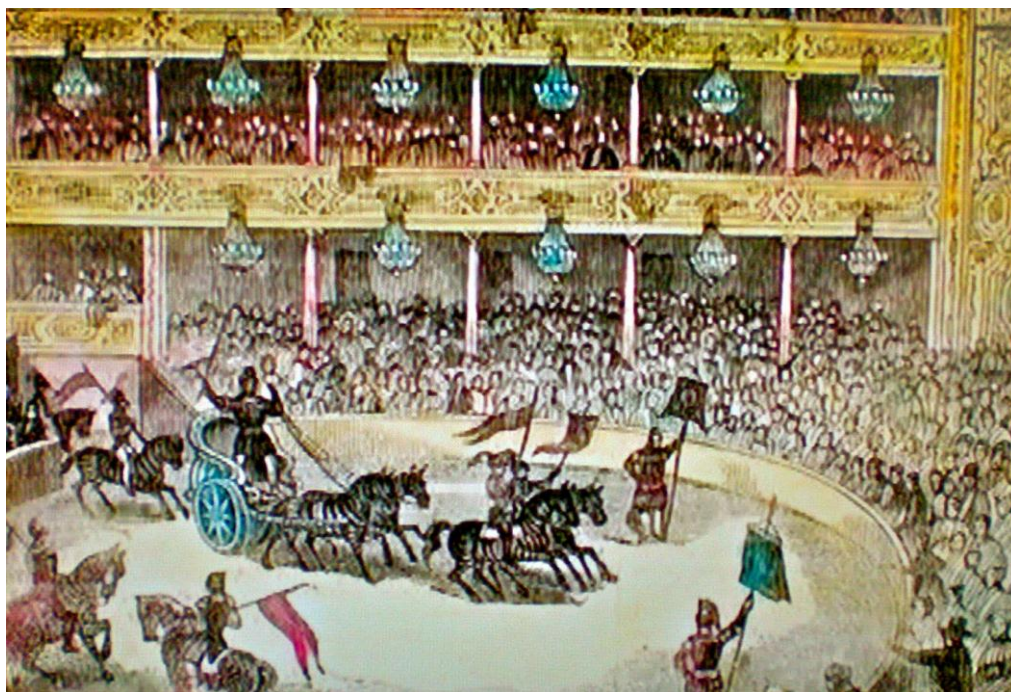
^۳ Aventine

^۴ Circus Flaminius

^۵ Circus Neronis

^۶ Circus of Maxentius

توسعه

شکل ۲. آمفی‌تئاتر آستلی در لندن سال ۱۸۰۸

به نظر می‌رسد مفهوم جدید سیرک، شکل مدور احاطه شده با ردیف‌های صندلی برای اجرای برنامه‌های آکروباتیک و سایر اجراها از اواخر قرن هیجدهم وجود داشته است. «آکروبات‌ها، شعبده‌بازها و ژونگولرها، تربیت‌کنندگان حیوانات جزئی از قبیله‌ی بزرگ تردست‌ها بودند که دیگر سرگرم‌کنندگان مرد نیز بین آنها بودند؛ پرش‌کنندگان، دندان‌کش‌ها، رقاصان روی طناب، ژونگولرها و چشم‌بندها. متأسفانه مدارک و شواهد درباره‌ی شیوه‌ی زندگی آنها در قرن هیجدهم نادر است. معه‌ذا به نظر می‌رسد بعد از قرون وسطی آنها آغاز به سازماندهی خود کرده‌اند و سیرک نیز دومین عامل ساختاری خود را نزد آنها یافته است: عملیات زورآزمایی و مهارت‌کسانی که از آن پس زیر نام عمومی آکروبات شناخته می‌شوند (این کلمه از ریشه‌ی یونانی است و معنی آن یعنی: «کسی که روی نوک انگشتان پاهای راه می‌رود»)» (کی دومور و... ۱۳۸۳، ۲۰۹)

محبوبیت سیرک در انگلستان ممکن است توسط اجرایی که فیلیپ آستلی در انگلستان داشته است، بجا مانده باشد. «فیلیپ آستلی پسر یک بازرگان انگلیسی، که از نوجوانی به سوارکاری می‌پرداخته، پس از ترک ارتش، تصمیم گرفت که تماشاخانه‌ای در حومه‌ی لندن باز کند. با بهره‌گیری از اصول

مشهور سوارکاران، که بر مبنای آن چهار نعل تاختن به صورت ایستاده بر روی اسب در یک دایره به دلیل نیروی گریز از مرکز به آسانی انجام‌پذیر است، او یک زمین چمن گرد انتخاب کرد و در وسط آن یک شیپورزن را برای جلب تماشاگران مستقر کرد. او به بازی‌های سوارکاری خود گروهی از رقاصان روی طناب، پرش‌کاران و حتی یک دلک ملحق کرد. این جریان در ۱۷۶۸ بود و «آمفی تئاتر آستلی» و به همراه آن سیرک مدرن تولید یافته بود.» (کی دومور و... ۱۳۸۳). گفته می‌شود که اولین اجرای سیرک او در نهم ژانویه ۱۷۶۸ بوده است. یکی از مهمترین کمک‌های او در سیرک، آوردن فوت و فن سوارکاری در حلقه بود که آستلی آن را «دایره»^۱ خطاب می‌کرد. «او، اولین کسی بود که اجرا در محیطی دایره وار را پیشنهاد می‌کرد، زیرا در این صورت تماشاچیان می‌توانستند راحت‌تر نمایش‌ها را نگاه کنند. اضافه کردن سکوهایی به منظور نشستن در دور تا دور میدان نمایش هم از ایده‌های او بود و همین، باعث شد تا این گونه نمایش‌ها «سیرک» نام بگیرد، چون سیرک در زبان یونانی به معنای میدانی است که در وسط آن هنرمندان استعداد‌های خود را به نمایش می‌گذارند.» (دهخوارقانی فروردی، ۱۳۹۰)

بعدها برای حرکت مناسب سوارکار از دایره‌ای بزرگتر با قطر ۴۲ فوت (۱۳ متر) برای اینکه اسب‌ها بتوانند چهارنعل از درون آنها براحتی حرکت کنند، استفاده شد. وقتی آستلی، وروجک‌ها، طناب‌بازان، تردستان، سگ‌ها و یک دلک که زمان بین نمایش‌هایش را پر کند را اضافه کرد، یک سیرک مدرن را خلق کرد. او «در این دوره انواع دیگری از نمایش نیز بر سرگرمی‌ها افزوده می‌شدند. سیرک آستلی و سیرک سلطنتی ملودرام‌هایی با عملیات حیرت‌آور اسب سواری اجرا می‌کرد...» (براکت، تاریخ تئاتر جهان ۱۳۸۲، ۳۴۹). آستلی هرگز برنامه‌های خود را «سیرک» نامگذاری نکرد، که این نام توسط چارلز دیدین^۲ به اینگونه نمایش‌ها اطلاق شد. کسی که شریک رقیب اصلی آستلی چارلز هگو^۳ بود. آنها سیرک سلطنتی را در چهارم نوامبر ۱۷۸۲ با فاصله کوتاهی از آمفی تئاتر هنرهای سوارکاری آستلی در محله لامبت^۴ لندن، راه اندازی کرد.

اندرو داکرو^۵ پیرو آستلی بود که شاهکارهای سوارکاری زیادی با ایجاد سیرک‌های سنتی انجام می‌داد. داد. کارهای او در نسل بعد در جشنهای نمایشی هنگلرز و سنگرز تداوم پیدا کرد. اغلب سیرک‌های

---

^۱ The Circle

^۲ Charles Dibdin

^۳ Charles Hughes

^۴ Lambeth

^۵ Andrew Ducrow

انگلستان در ساختمانهایی که به همین منظور در شهرهای بزرگ ساخته شده بود، اجرا می شد؛ مانند میدان اسب دوانی لندن که ترکیبی از سیرکهای مختلف بود و در آن نمایشهای وارپته، حیوانات وحشی، مانند شیرها و فیلها که هر از گاهی در حلقه ظاهر می شدند و رویدادهای طبیعی مانند سیلها، زمین لرزهها و آتش نشانها که بطور واقعی به نمایش در می آمد.

در سال ۱۷۸۲ آستلی آمفی تئاتر انگلیس را در پاریس پایه گذاری کرد. اولین هدف از ساخت این سیرک در فرانسه ساخت ۱۸ سیرک دائمی دیگر در شهرهای سراسر اروپا بود. آستلی در سال ۱۷۹۳ سیرک پاریسین خود را به یک ایتالیایی بنام آنتونیو فرانکونی^۱ اجاره داد. خانواده‌ی فرانکونی یکی از بزرگترین و بادوام‌ترین سیرکهای اروپا را بنا نهادند.

مردی انگلیسی به نام جان بیل ریکتس^۲ اولین سیرک امروزی را به ایالات متحده آمریکا آورد. او شغل تئاتری خود را با سیرک «رویال هافز»^۳ در لندن در دهه ۱۷۸۰ آغاز کرد و در سال ۱۷۹۲ اولین سیرک خود را از انگلستان به فیلادلفیا آورد. اولین برنامه سیرک در آمریکا در تاریخ سوم آوریل ۱۷۹۳ در فیلادلفیا ارائه گردید. جایی که «ریکتس»^۴ اولین اجرای کامل سیرک آمریکایی را اجرا کرده بود. بعدها در آن سال جورج واشنگتن در یکی از اجراها شرکت کرد. دو دهه اول قرن نوزدهم در آمریکا، «سیرکهای پپین و برشارد»^۵ با سفر از مونترال به هاوانا، نمایشهای سیرک را در خیلی از شهرها به اجرا در آوردند. ویکتور پپین، یک نیویورکی بومی، اولین آمریکایی بود که یک سیرک بزرگ را در ایالات متحده آمریکا به اجرا درآورد. بعدها بنیانگذاران «پیوردی، ولش و شرکاء»^۶ و «آمبرگ»^۷ محبوبیت بیشتری به سیرکها در آمریکا دادند. در سال ۱۸۲۵ جاشوا پیوردی براون^۸ به عنوان اولین صاحب سیرک از چادر بوم‌های بزرگ برای اجرای سیرک استفاده کرد. پیشرو سیرک دن رایس^۹ احتمالاً مشهورترین سیرک و دلچک قبل از جنگ‌های داخلی آمریکا با عنوان‌های «نمایش یک

---

^۱ Antonio Franconi

^۲ John Bill Ricketts

^۳ Hughes Royal Circus

^۴ Ricketts

^۵ Circus of Pepin and Breschard

^۶ Purdy, Welch & Co

^۷ van Amburgh

^۸ Joshuah Purdy Brown

^۹ Dan Rice

اسب» و «هی آدم دهاتی»^۱ به محبوبیت رسید. بعدها سیرک آمریکایی توسط پی.تی.بارنام^۲ و ویلیام کمرون کوپ^۳ متحول گردید. آنان موزه پی.تی.بارنوم، حیوانات وحشی و سیرک را راه اندازی کردند و سفرهای ترکیبی از حیوانات و عجایب انسانی، نمایشگاهی از انسان به صورت نمایش عجیب الخلقه یا نمایش‌های فرعی^۴ یک نوآوری آمریکایی بود. کوپ همچنین اولین کسی بود که از قطار سیرک برای حمل و نقل سیرک از شهری به شهر دیگر استفاده کرد؛ که هنوز هم از این روش استفاده می‌شود. او همچنین اولین سیرک چندحلقه‌ای را نیز معرفی کرد.

در سال ۱۸۴۰ توماس کوک^۵ سوارکار در بازگشت از آمریکا به انگلستان با خود یک چادر سیرک آورد. در این زمان سیرکهای سیار در بریتانیا معروف شدند. برای مثال سیرک ویلیام بتی^۶، بین سالهای ۱۸۳۸ و ۱۸۴۰ از نیوگسل به ادینبورگ سفر می‌کرد و سپس به پورتنس ماوت و ساوت همپتون باز می‌گشت.

شکل ۳. هنرمندان طناب‌باز در تصویر چاپی توسط شرکت کال ورت لیتو، سال ۱۸۹۰

^۱ Hey Rube

^۲ P. T. Barnum

^۳ William Cameron Coup

^۴ sideshow

^۵ Thomas Cooke

^۶ William Batty

پابلوفنک^۱ که بعنوان تنها صاحب سیرک سیار بریتانیا مورد توجه است و کسی که یکی از مشهورترین سیرکهای سیار در ویکتوریای انگلستان را اداره می کرد که سازه موقتی جدیدی برای اجراهای خود ساخت یا سازه‌های موجود را بهینه نمود. او چنین تغییراتی را بدلیل وقوع حادثه‌ی مرگباری که منجر به از دست دادن همسرش شد انجام داد. گیوسپ چیارینی^۲ و لوئیس سولیر^۳ و جکوز تورنیاير^۴ فرانسوی سه نوآور مهم سیرک بودند که اولین سیرکهای سیار را به آمریکای لاتین، استرالیا، آسیای جنوب شرقی و روس معرفی کردند. در سال ۱۸۶۶ سولیر اولین صاحب سیرکی بود که در بازگشت از سفرش، آکروباتهای چینی را به سیرک اروپا معرفی کرد و تورنیاير اولین کسی بود که هنرهای نمایشی را به رانگا جایی که در آن بسیار محبوب شد، معرفی کرد. به دنبال مرگ بارنوم، سیرک او با سیرک جیمزآنتونی بیلی^۵ ادغام شد و بعنوان «بزرگترین نمایش بارنوم و بیلی روی زمین» به اروپا سفر کرد. سفرها از سال ۱۸۹۷ تا ۱۹۰۲ ادامه داشت؛ این سیرک عظیم روی مالکان سایر سیرکها و روش‌های سفر آنان شامل چادر و قطار سیرک و حرکتهای ترکیبی سیرک، نمایشگاه حیوانات و نمایش عجیب‌الخلقه‌ها تأثیر بسزایی داشت. این قالب به نوبه خود در قرن بیستم توسط سیرکهای اروپایی مورد پذیرش قرار گرفت. تأثیر سیرک آمریکایی تغییر قابل توجه‌ای را در ویژگی سیرک امروزی گذاشت. در زمینه‌های مختلف بسیار مهمی این مهم قابل شناسایی است. گفتگوهای کم‌دیستی دلچسب‌تری از قبل داشتند در حالیکه ویژگی‌های پشت زمینه صحنه نسبت به شاهکارهای اسب سواری قدیمی از مد افتاده، بسیار افزایش پیدا کرد و با برنامه‌های آکروباتیک چشمگیرتر و نمایشهای مهارتی، قدرت و شجاعت، نیاز به استخدام تعداد زیادی بازیگر و اغلب ماشین‌های گران قیمت و پیچیده جایگزین گردید.

در سال ۱۹۱۹، نین، رئیس اتحاد جماهیر شوروی سابق، با بیان آرزویش برای سیرک، که تبدیل شدن به "هنری مردمی" بود؛ امکانات و وضعیتی هم‌تراز با تئاتر، اپرا و باله را به سیرک داد. اتحاد جماهیر شوروی سابق، سیرک شوروی را ملی اعلام کرد. در سال ۱۹۲۷، دانشگاه ایالتی سیرک و هنرهای وارسته، بهتر بود بعنوان مدرسه سیرک مسکو شناخته شود که در آن بازیگران با استفاده از روشهای پیشرفته برنامه‌های ژیمناستیک شوروی سابق، آموزش دیده بودند. وقتی شرکت سیرک ایالتی مسکو

---

^۱ Pablo Fanque .

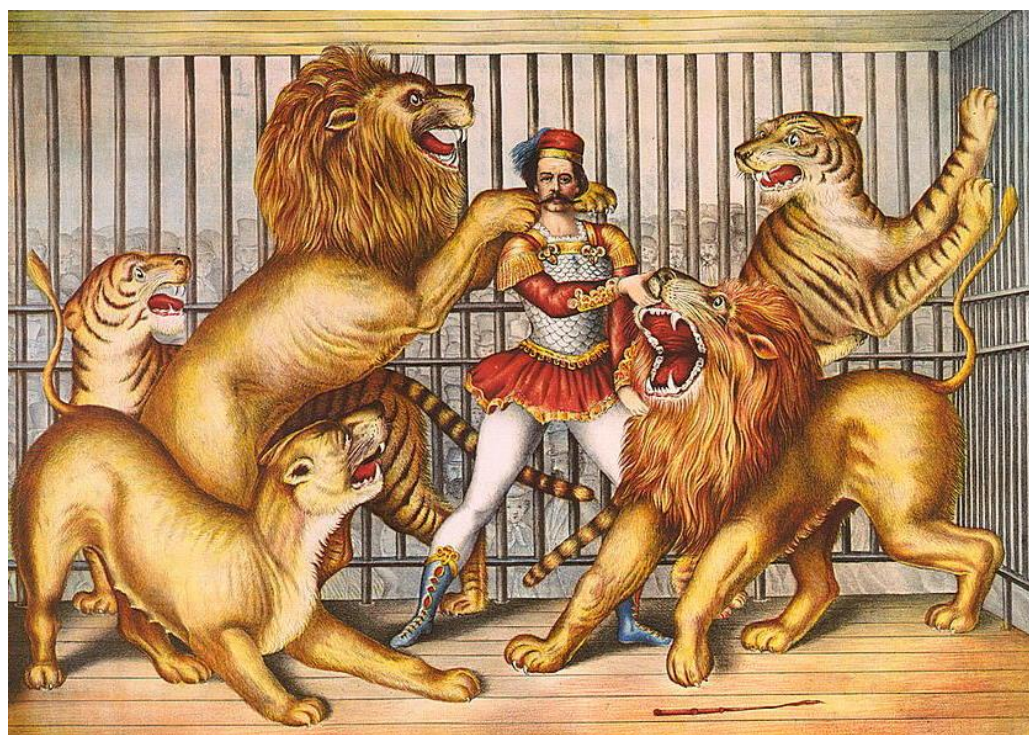
^۲ Giuseppe Chiarini

^۳ Louis Soullier

^۴ Jacques Tourniaire

^۵ James Anthony Bailey

در دهه ۱۹۵۰ شروع به سفرهای بین‌المللی کرد، سطوح اولیه کار و مهارت‌های هنری اش بطور گسترده مورد تشویق قرار گرفت و این استاندارد بالا در سیرک دولتی روسیه تاکنون ادامه دارد. سیرک‌های چینی نیز خطی بر روی آکروبات‌های سنتی چین کشیده است مانند سیرک دولتی چین که در انجام سفرهایش مشهور شد. دیگر رویداد سیرکی دنیا جشنواره سیرک بین‌المللی مونت کارلو می‌باشد، که از سال ۱۹۷۴ در مونت کارلو برگزار گردیده است و برای اولین بار جوایزه بین‌المللی برای اجرا کنندگان سیرک در نظر گرفت.

شکل ۴. رام‌کننده‌ی شیر در تصویر چاپی توسط شرکت کیسون و شرکاء، سال ۱۸۷۳

در دهه‌ی ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ به تدریج سیرک محبوبیت خود را در اذهان عمومی از دست داد و سرگرمی‌هایی همچون سینما، موسیقی و نمایش‌های تلویزیونی جایگزین آن گردید. همچنین نظر جهانیان به سمت حقوق حیوانات جلب شد و سازمان‌های بسیاری تأسیس شدند که مدافع حقوق حیوانات بودند. این جنبش حمایتی از حیوانات، سیرک‌ها را مجبور کرد از آنها کمتر استفاده کنند و به سمت فعالیت‌های دیگری بروند تا بتوانند حرفه خود را سر پا نگه دارند. بعضی سیرک‌ها با ادغام با سایر شرکت‌های سیرک پابرجا ماندند. اما تعدادی از سیرک‌های سیار قدیمی با ادغام آکروبات، دلفک و نمایش حیوانات هنوز در نقاط مختلف دنیا فعال هستند. از شرکت‌های کوچک خانوادگی در حال